

ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ЗНИЖЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ВІДТВОРЕННЯ ГУЦУЛЬСЬКОЇ ПОРОДИ КОНЕЙ У ГОСПОДАРСТВАХ РІЗНИХ ФОРМ ВЛАСНОСТІ

Ю. П. Стефурак
Прикарпатська державна сільськогосподарська
дослідна станція

За останні роки через кризові явища в економіці України, суттєве зменшення державної фінансової підтримки галузі конярства тощо, племрепродуктори з розведення гуцульської породи коней в Україні опинились у дуже скрутному економічному стані. Через низькі ціни і попит на племінних коней племрепродуктори не можуть компенсувати витрати на їх вирощування.

Відсутність інфраструктури внутрішнього і зовнішнього ринків, часто низька якість племінної продукції, відсутність ДПК гуцульських коней призвели до затоварювання кіньми практично усіх племінних та не племінних (в основному приватних) господарств. Одночасно високі витрати на вирощування племінного молодняку господарств об'єктивно призвели до вимушеного скорочення маточного поголів'я.

Поряд з племрепродукторами значні племінні ресурси зосереджені у приватному секторі. Ці господарства за останні 20 років були основним суб'єктом з розведення гуцульської породи коней і, виходячи з оцінки ситуації, яка склалася сьогодні в гуцульському конярстві, особливо Івано-Франківській, Чернівецькій та в інших областях Карпатського регіону, залишаться таким і надалі. Однак селекційно-племінна робота в цих господарствах проводиться стихійно або не проводиться взагалі.

За останні роки (2008–2012) у всіх 4-х областях Карпатського регіону України робиться спроба об'єднати власників чистопородного і найбільш типового поголів'я гуцульських коней – створено сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, придбано жеребців-плідників вітчизняної та зарубіжної селекції з метою налагодження селекційно-племінної роботи. Також проводиться робота з підвищення породного статусу гуцульських коней приватного сектору, а саме створення парувальних пунктів з використанням чистопородних жеребців-плідників, налагодження зоотехнічного обліку та імуногенетичної експертизи поголів'я.

Показники відтворення гуцульських коней значною мірою залежать від способу їх утримання та використання.

Метою досліджень було проведення аналізу основних показників відтворення гуцульської породи коней у господарствах різних форм власності та визначення факторів, які негативно впливають на них.

Матеріалом для досліджень слугувало конепоголів'я племрепродукторів з розведення гуцульської породи коней та приватних господарств Карпатського регіону України. Оцінку показників відтворення гуцульських коней проводили за загальноприйнятими методиками.

Як засвідчили результати досліджень, за період з 2005 по 2011 роки племрепродуктори з розведення гуцульської породи коней скоротили загальну кількість поголів'я на 50–60 %. Діловий вихід лошат на 100 маток за цей період зменшився на 45–80 %. Приблизно на стільки ж зменшився обсяг реалізації поголів'я коней на внутрішньому та повністю відсутній на міжнародному ринках.

За результатами аналізу основних показників відтворення в племрепродукторі з розведення гуцульської породи коней ТзОВ «Варто» встановлено, що поряд з правильною організацією парувальної кампанії, використанням чистопородних жеребців-плідників, у тому числі зарубіжної селекції, повноцінною годівлею жеребних кобил та раціональним використанням їх на роботах, що є запорукою одержання здорового приплоду, вихід лошат досить низький – 30 %, це пов'язано з тим, що кобил свідомо не парують. Значні затрати на утримання молодняку і одночасно низький попит на ринку зробили його вирощування нерентабельним. Для даного господарства характерним є також відсутність власної кормової бази, що збільшує затрати на утримання лошат. Такий стан відображає загальну тенденцію кризового стану в гуцульському конярстві.

В племрепродукторі з розведення гуцульської породи коней ФГ «Заріччя» (с. Рожнів Косівського району Івано-Франківської області) вихід лошат складає – 50 %, що пов'язано з наявністю в цьому господарстві власної кормової бази. Майже аналогічне становище спостерігається в сільськогосподарському обслуговуючому кооперативі «Сільський господар» с. Вербовець цього самого району. Характерно, що коней тут утримують в індивідуальному господарстві членів кооперативу, але під постійним наглядом зооінженерів і ветеринарних спеціалістів.

Одним із негативних моментів у гуцульському конярстві є те, що з 13 господарств (7 з яких є племрепродукторами), які займаються розведенням гуцульської породи коней – 9, або 69 %, зовсім не випробовують їх на іподромах «Гуцульська стежка», також не проводиться атестація поголів'я, що значною мірою впливає на племінну цінність коней, рівень відтворення і якість вирощеного молодняку.

Розведення гуцульських коней у господарствах приватного сектору знаходиться на досить низькому рівні. Із 71 обстеженого господарства Косівського та Верховинського районів Івано-Франківської області тільки 13 господарів були зацікавлені в паруванні кобил жеребцями-плідниками гуцульської породи, стільком ж власникам гуцульських кобил було байдуже до якої породи належить плідник, а 17 парували кобилу більш крупним жеребцем не залежно від породної приналежності чи навіть безпородним, головне, щоб отриманий приплід значно перевершив за параметрами будови тіла свою матір, який, на їх думку, зможе виконувати більшу кількість робіт, буде витривалішим тощо. Характерно, що 14 господарів не

зацікавлені у відтворенні поголів'я, мотивуючи це тим, що жеребна кобила знижує свою працездатність, а значить знижує ефективність виконуваної роботи. Значна частина коневласників, особливо молоде покоління, дуже часто не дотримуються основних правил утримання та використання жеребних кобил. Надмірне використання на сільськогосподарських і транспортних роботах, відсутність повноцінної годівлі чи підгодівлі вітамінно-мінеральними преміксами, особливо в зимово-стійловий період, який переважно припадає на другу половину жеребності – період інтенсивного росту і розвитку плоду, часто закінчується абортми, бувають випадки народження мертвих та недоношених лошат. Нами встановлено, що значна частина поголів'я кобил, особливо приватного сектору (25 %), з різних причин взагалі не приходили в охоту. Проведений аналіз основних причин безпліддя кобил свідчить, що найчастіше причиною безпліддя в обстеженого поголів'я індивідуальних господарств є часті перегули кобил, які призводять до анафродезії, недостатня обізнаність господарів щодо особливостей відтворення у конярстві, а також неповноцінна годівля й несприятливі умови утримання (17 %), надмірне фізичне навантаження кобил (17 %). Останнє також стосується перших двох господарств.

Ще одним суттєвим моментом при розведенні гуцульської породи коней є утримання їх з травня до вересня на високогірних пасовищах – полонинах де, в основному, і відбувається парування кобил. Результати обстеження структури конепоголів'я табунів на 3-х полонинах: Прелучний – Путильського району Чернівецької області та Мількова і Радул Верховинського району Івано-Франківської області свідчать, що їх формують безсистемно з коней різних статевих-вікових груп.

Перевага пасовищного утримання коней в тому, що плідник вчасно виявляє кобилу в охоті, тому відсоток спарованих кобил досить високий (87 %), а негативним є те, що паруються молоді кобили у віці двох років, від яких народжується кволий приплід, а самі кобили відстають у рості і розвитку, також не виключено споріднене парування.

Таким чином, відсутність інфраструктури внутрішнього і зовнішнього ринків, низька якість племінної продукції, відсутність ДПК гуцульських коней з одного боку і, одночасно високі витрати на вирощування племінного молодняка з другого, зробили його вирощування не рентабельним, об'єктивно призвели до вимушеного скорочення маточного поголів'я.

Розведення гуцульських коней у господарствах приватного сектору, де сконцентровано значну частину поголів'я гуцульських коней знаходиться на досить низькому рівні. Часті перегули кобил, а також надмірне фізичне навантаження, неповноцінна годівля й несприятливі умови утримання негативно впливають на їх відтворювальну здатність.